

Tónová čínština – jazyk zpěvný?

Hana Třísková

Nový Orient 2004/1

Rozsypaný čaj, nerozsypaný čaj – čínské znaky se líbí asi každému. Záhadné, elegantní, důmyslné a oku libé... Prostý akt psaní povyšují u každého gramotného Číňana na malířský výkon. Ale co zvuk čínštiny? Dává nám její tónovost oprávnění přirovnat ji k hudbě a prohlásit ji za uchu lahodící, čili hezkou na poslech? Kdyby se nám to povedlo dokázat, mohli bychom čínský jazyk souhrnně prohlásit za uměleckou disciplínu. V úvodu si zacitujeme Leoše Janáčka: „Nápěvu písně si povšimneme, ne tak nápěvu mluveného slova. Ale nápěv jako nápěv!“ Pojďme si tedy povšimnout, co takový „nápěv“ obnáší u řeči čínské (upozorňuji, že mluvit budeme pouze o standardní čínštině).

Čínská slabika – plná sklenička

Na celém světě skrz naskrz platí, že základními zvukovými jednotkami, ze kterých se buduje lidská řeč, jsou nikoli hlásky, nýbrž slabiky. Slabikování – na rozdíl od hláskování – dobře zvládají i předškolní děti. Jinak než ve slabikách vlastně mluvit nejde. Když budete chtít místo „Potkali se“ říci jen P T K L S, stejně musíte za každou souhláskou říct samohlásku [ə] nebo něco na ten způsob – jinak vás nebude slyšet.

Spojování hlásek do slabiky podléhá určitým pravidlům, která jsou v jednom jazyce taková, ve druhém maková, ve třetím povídlová. Jinými slovy – v každém jazyce jsou přípustné jen určité slabičné struktury. V češtině existuje asi 13 strukturních typů slabik (připomeňme, že C = konsonant, V = vokál): CV (*tu*), CVC (*lák*), CCV (*tma*), V (*a*), CCVC (*mrak*), VC (*ák*), CCCV (*zbla*), CVCC (*kost*), CCVCC (*chvost*) aj. Dokonce najdeme i slabiku struktury CCCCC (šest souhlásek). Nevěříte? *SMRSKL!* Ale *smrsků*, *tvrzí* a *smržů* je v českém textu málo – nejběžnější jsou otevřené slabiky typu CV (60% slabik českého textu). Kolik je v češtině slabik dohromady, to, pokud vím, zatím nikdo nespočítal (ani to nemá žádný valný smysl). Jsou jich však řádově tisíce.

fů, chňat, dve, smý, kev, ňát, sr

Tak tady máme pár hezkých českých slabik. Některé jsou otevřené (končí samohláskou), některé zavřené (končí souhláskou), v některých se objevují souhláskové skupiny. Ta poslední dokonce nemá žádnou samohlásku (supluje ji slabikotvorné *r*). Podívejme se, jestli ty slabiky něco znamenají... Zdá se, že nedávají žádný smysl. Vypadají směšně, ba cize – jako by ani nepocházely z češtiny! A co takhle: **fů**(ra), (ka)**chňat**, **dve**(ře), **smý**(kat), (mr)**kev**, (ču)**ňát**(ko), **sr**(kat)

V rámci slova to už vypadá lépe, že. Z toho můžeme vydedukovat, že v češtině je slabika pouze a jedině zvukovou jednotkou. Významově je prázdná – jako prázdná sklenička. Nejmenší významové jednotky – morfémy můžeme přirovnat k plastovým kelímkům (plným!), které jsou někdy do těch skleniček zastrčené a jindy do nich naopak nepasují. (Navíc se dají všelijak formovat, ohýbat a kroutit, protože jsou z plastu, ale to je už jiné téma.) V čínštině je to docela jinak: skleničky–slabiky jsou pěkně plné, neboť mají významový obsah (ten musí být ovšem upřesněn znakem). Plastové kelímky netřeba shánět, protože

sklenička zastane obě funkce. Čínská slabika je tedy nejen zvuková jednotka, ale zároveň i reprezentant nejmenší významové jednotky („plné skleničky – žádné kelímky“ je, mimochodem, jeden z typických rysů tzv. izolujících jazyků). Každá slabika v kontextu má nějaký význam – bez ohledu na to, jestli stojí jako samostatné slovo, nebo je jen složkou víceslabičného slova. Oproti češtině mají čínské slabiky prajednoduchou strukturu, jsou tudíž dávno pěkně spočítané jako ovečky. Podívejme se čínské slabice pod kůži. Podle tradičního pohledu tam nenajdeme hlásky, nýbrž: **iniciálu**, což je počáteční souhláska (není ovšem povinná), a **finálu**, což je zbytek slabiky (poskládaný hlavně ze samohlásek). Spočítáme-li všechny přípustné kombinace, dostaneme cca bídné čtyři stovky slabik.

Souhlásky: *Li Peng hraje pingpong*

Namátkou pár zajímavostí o čínských souhláskách. Podívejme se na tuto trojici (zapsanou v mezinárodní fonetické abecedě, tzv. IPA):

[b] [p] [p^h]

První je souhláska znělá, druhá neznělá, třetí aspirovaná (přídechová). První dvě dobře známe z češtiny. U třetí asi zaváháte. Číňanovi naopak zní jako známá druhá ([p]) a třetí ([p^h]). Zaváhá naopak u první ([b]). Zakopaný pes odlišného váhání je v tomto: pro Čecha je důležitým rozdílem mezi souhláskami znělost. Proto slovo **budit** znamená docela něco jiného než **puďit**. Naopak, jestli někdo řekne „*To jsem se lekl!*“ nebo „*T^ho jsem se lekl!*“, aspirace na významu nic nezmění, nanejvýš nám přijde komická. Kdežto pro Číňana je klíčovým rozdílem mezi souhláskami právě aspirovanost: zatímco slabika [ta] ve třetí tónu znamená „praštit, tlouci“, slabika [t^ha] ve třetí tónu znamená „budhistická pagoda“. Když se náhodou u neznělé souhlásky objeví kapánek znělosti, Číňan si toho ani nevšimne. Proto se páry znělá-neznělá Číňanům strašně špatně učí! Naše nezapomenutelná čínská profesorka, paní Ruzhen Vochalová, nám v 1. ročníku se zanícením vykládala o jakýchsi „bárových nápisech“. Po jisté době vyšlo najevo, že má na mysli „párové nápisy“ (*duilian*, tj. dvojverší vylepovaná po stranách čínských vrat). Nevyzpytatelná a roztomile zaměňovala znělé a neznělé, neboť měla v hlavě jiné fonologické síto než její vyjevení čeští studenti.

Čechům nedělají čínské aspiráty až takové potíže. Kdo se učil anglicky nebo německy, obvykle je zvládne hravě (jistě ani vy neříkáte „oukej“ a „tý“, ale „ou k^hej“ a „t^hy“). Pro nás je tu ale potíž pravopisná: v čínské transkripci do latinky zvané *pinyin* se neznělé souhlásky zapisují našimi písmenky pro znělé. Takže pozor na *Daodejing* nebo *Beijing*. Písmenka **d**, **b** se čtou jako neznělé [t] a [p]! Aspirované souhlásky zase *pinyin* zapisuje našimi písmenky pro neznělé: pan *Li Peng* se tedy bude číst s aspirovaným [p^h].

Za typický znak čínštiny (případně i dalších „šikmookých“ jazyků) jsou pokládány koncové **nosovky** – zejména velární [ŋ]. Možná je to zapsáno v obecném českém povědomí kvůli pingpongu (čínsky *pīngpāngqiú*). Zdá se, že nosovka je nepostradatelná ve všech lidových označeních pro Číňana: když si moje dcera koupí za levný peníz na tržišti tričko, hlásí, že ho koupila „u Čongů“. Jiný pěkný termín pro Číňana je „Pingpong“ (viz výše) s variantou „malé pingpongátko“. Jako nejdělsí a artikulačně nejnáročnější pojmenování ovšem vede „Ťing-t'ang-t'ong“.

Jestlipak zadní nosovku **ng** (čti [ŋ]) máme i v češtině? Máme! Manka s Hankou šly do banky a táhly za sebou lanko... Kdejaký Čech je ale schopen vám ji zapřít, stejně jako vám zapře neznělé **ř** ve slově *křída*. Onehdy se jistý Číňan právem ohrazoval: „Jak to, že nemáte v češtině [ŋ], vždyť já každý den vystupuji na stanici Pankrác!“ Čechům přesto dělá zadní

nosovka trochu potíže, protože ji neumí říct na konci slova, čímž nutně trpí i jejich angličtina (obvykle totiž strkají za [ŋ] ještě [k] podle vzoru „*tú sink e sonk*“).

Hezká čínská souhláska je retroflexní **r**, při kterém se špička jazyka otáčí dozadu. V českém prostředí se s takovým **r** setkáte jen v projevech bývalého pražského primátora Jana Kasla. Jinak ovšem známe něco podobného z angličtiny. Čínské **r** zní podobně jako **r** ve slově *rock'n roll*, ale rty nesmí být zaokrouhlené. V čínštině se souhlásky – s výjimkou koncových nosovek – nesmí objevit na konci slabiky, takže čínské slabiky jsou vesměs otevřené. Souhlásky jsou v čínštině i jinak utlačované a omezované: čínština nezná **souhláskové skupiny** – nemá tedy žádné krkolomnosti typu *strč prst skrz krk*. Tato „výhoda“ se ovšem rázem stane nevýhodou, když Číňani natrefí cizí slovo a potřebují ho vyslovit a/nebo přepsat znaky. Pokud se v tom nešťastném slově objeví slabika se souhláskou na konci, nebo – ó hrůzo – dvěma třemi souhláskami vedle sebe, Číňanům nezbyvá než slovo rozcupovat na kousky a nemilosrdně jej zkomolit: ke každé souhlásce přišijou nějakou samohlásku a vyrobí z toho slabiku. Když se jim některá souhláska nelíbí, tak ji klidně vynechají. Vezmeme-li například jednoslabičné slovo (totiž jméno) „Marx“ (**m-a-r-k-s**), vyleze z toho tříslabičný *Makesi*, přepsáno po česku *Ma-kche-s* (neboli: z pana Marxe udělají pana Maxe, souhlásku **k** vylepší o aspiraci a o samohlásku, a z koncové souhlásky **s** vyrobí slabiku).

Samohlásky – komu víc píská klarinet?

Jednoduchých samohlásek má čínština šest – zmíním alespoň finálu, oblíbenou zejména u studentů, zapisovanou obyčejným písmenkem *e*. Při výslovnosti dochází k jisté diftongizaci (zdvojhláskovitění): jazyk se z pozice zadní samohlásky [ɤ] posunuje dolů, přičemž se ústa trochu více pootevrou. Přirovnání výslovnosti této finály k první fázi zvracení sice není příliš elegantní, zato poměrně přiléhavé. Čínština má nejen jednoduché samohlásky, ale i spoustu dvojhlásek: **ia, ie, ua, uo, üe, ei, ou, ai, au**. Aby toho nebylo dost, ještě čtyři trojhlásky: **iao, iou, uai, uei**. Čínština se svojí jedinou dvojhláskou *ou* se může jít schovat (*Auto* a *euthanasii* atp. nepočítáme, neb jsou to cizí slova).

Nuže, konečně jsme u jádra pudla. Velký podíl samohlásek v jazyce nám může posloužit jako pádný argument při rozhodování, zda je čínská řeč libozvučná a zpěvná. Totiž: **samohlásky** jsou zvuky tónové povahy. Hlasivkový tón volně prochází mluvidly – třeba jako když se fouká na klarinet. Mluvidla opravdu jsou svého druhu hudební nástroj – jako zdroj základního tónu slouží hlasivky, tělem nástroje, v němž se základní tón různě modifikuje a zabarvuje, jsou nadhrtanové dutiny a jejich příslušenství. Samohlásky v podstatě nejsou nic jiného než různě zabarvené tóny. **Souhlásky** jsou naopak zvuky s převažující šumovou složkou, kdy se hlasivkovému tónu v mluvidlech záměrně kladou do cesty různé překážky. Souhlásky proto všelijak šustí a syčí, drnčí a drhnou, ba někdy dokonce vybuchují, takže většina z nich nevytváří nic zvlášť krásného na poslech. Nejlibější jsou takzvané sonory jako např. **m, n, l**, které mají velký podíl tónové složky. (S mnohaletým odstupem jsem zjistila, že jsem kdysi do „výroby“ svého čínského jména intuitivně zasahovala takovým způsobem, že obě jeho slabiky mají jako iniciální souhlásku sonoru. Proč se mi iniciály **l** a **m** líbily více než jiné, to vím až dneska.)

V hláskovém inventáři naprosté většiny jazyků je více souhlásek než samohlásek (například čeština má 25 souhlásek a 10 samohlásek). Ale jiná věc je, jak jsou frekventované. Čím víc zaznívá v jazyce samohlásek, tím je zvučnější, libější na poslech, neboť se „klarinet“ může lépe uplatnit. Řekněte si nahlas tato dvě slova: **ANDIAMO** a **FREUNDSCHAFT**. Jistě bychom se shodli, které z nich je libozvučnější. V českém textu je přibližně 40% samohlásek a 60% souhlásek. Čínština si stojí lépe – nejen pro svůj bohatší samohláskový

inventář, ale i pro odpor k souhláskovým skupinám a zavřeným slabikám. Ve vzorku čínského textu jsem napočítala něco kolem 53% samohlásek a 47% souhlásek (čísla jsou orientační).

Tóny – Mát'a zlobí v čekárně

Jednou jsem seděla v čekárně u zubaře. Rozlehlá čekárna byla skoro pustá – kromě mě jenom matka s dvouletou holčičkou. Dítě to bylo čilé a neustále něco podnikalo. Matka naopak moc bystře nevypadala. S holčičkou komunikovala jednoslovně – výhradně jejím křestním jménem, kterým jí napomínala, aby nešlapala špinavýma botičkami po lavici, nepokoušela se otevřít okno a neotrhávala listy z poliklinikového fíkusů. Holčička se jmenovala možná Martina, možná Maruška – matka jí každopádně oslovovala „MÁŤO“. Lexikální chudoba matčina projevu byla vyvážena obdivuhodně pestrou paletou melodických variant. Odchytila jsem šest kombinací polohy/průběhu slabik: vysoká + nízká, stoupavá + nízká, hluboká + vysoká, klesavá + hluboká, stoupavá + klesavá, hluboká + klesavá. Zřetelně odlišné melodické vzorce – potud zvukově. Ale co to bylo funkčně, lingvisticky? Jak asi tušíte, větné intonace. Pomocí větných intonací se odlišuje otázka od oznamovací věty (*Přišel domů. Přišel domů?*), ukončená výpověď od neukončené (*Přišel domů, a pak si uvařil kafe*). A také stovky různých citových odstínů výpovědi – prosebnost, výhrůžka, něha, úlisnost, únava, ironie či zděšení (*Přišel domů... Rychle uteč!!*).

Na dvojslabičných čínských slovech můžeme najít úplně stejné pohyby melodie, jakých používala ta ubohá maminka. Ale tady – přestože fyzikálně, zvukově se realizují velmi podobně, funkčně jde o něco zcela jiného. Jsou to **tóny**. A šup – rázem jsem na jiné rovině jazyka. Nikoli na rovině VĚT, ale níže – na rovině SLABIK (respektive morfémů). Pohybům melodie tady sice můžeme taky říkat intonace, ale slabičné, nikoli větné! Takže: když jsem si melodii jednoslovných výroků své oběti zaznamenávala pomocí čínských tónových značek (**Mát'o! Mát'o! Mát'o! Mát'o! Mát'ò! Mát'ò!**), dopustila jsem se lingvistické svévole.

Tón je nedílnou součástí čínské slabiky a kamenem úrazu všech studentů čínštiny s dřevěnými ušima. Když Mát'ina maminka krásně a bezchybně od boku střílela nejrůznější kombinace čínských tónů, činila tak zcela intuitivně, bez vědomé kontroly hlasu. Kdybych ji ale požádala, aby s první slabikou stoupla a s druhou klesla, propadla by stejnému zoufalství jako ti začínající studenti čínštiny. Standardní čínština, která je založená na pekingském dialektu, má naštěstí „jen“ čtyři tóny (kantonština devět)

1. tón (*mā*): vysoký rovný (jako byste zpívali vysokým hláskem *la la la*)
2. tón (*má*): stoupavý (udívené *jóóóó??*)
3. tón (*mǎ*): hluboký (jako byste dolovali třešeň ze dna pudinku)
4. tón (*mà*): prudce klesá (rozhořčené *Fuj!!*)

To nejdůležitější nakonec – k čemu že jsou čínské tóny dobré? Mají úplně jinou funkci než větné intonace: když na nějaké slabice změním tón, změním i její význam:

shī – ztratit
shí – deset
shǐ – dějiny
shì – být

Homofonie – nehled'te na peníze, hled'te vpřed!

Čínských slabik, jak už víme, je pět a půl. Zdánlivě to vypadá výhodně – aspoň se jich nemusíme tolik učit. Jenomže čeho je velká spousta, jsou čínské znaky – řádově tisíce. Z toho podle prostých kupeckých počtů plyne, že o jedno čtení se musí podělit více znaků. Věřte nebo ne, všechny tyhle znaky – a mnohé další – se čtou „yī“ (když zanedbáme tón):

一以意义已意溢亿毅亦易矣伊宜移衣艺依医议议亿译翼椅毅乙逸夷....

(Abychom byli zcela upřímní – se mnohými z nich se v textu setkáte málokdy...)

Najdeme něco podobného na českých luzích a hájích? Ano: *Kdo chce čisté ručky MÍTI, musí si je často MÝTI*. Tomuto nepříjemnému jevu, kdy se jedno a druhé různé píše, ale stejně čte, se říká **homofonie**. V češtině je homofonie okrajová, v čínštině zcela drtivá. Když totiž na prostovlasé slabiky (bez tónové čepičky) napasujeme čtyři tóny, získáme pouhých cca 1 350 tónických slabik (některé slabiky se s některými tóny nesnesou). A to je, ach běda, malinko... Před homofonií není úniku. Ve světle těchto poznatků tedy musíme poopravit naše zjednodušené představy o fungování tónů. Jedna tónická slabika skoro vždycky znamená víc věcí než jednu. Například se slabikou „shī“ to bude vypadat následovně (neuvádím úplně všechny znaky):

shī (v 1. tónu)

失 ztratit   尸 mrtvola   诗 báseň   狮 lev   湿 mokrý

shí (ve 2. tónu)

十 deset   石 kámen   食 jídlo   实 skutečný

shǐ (ve 3. tónu)

史 dějiny   矢 šíp   始 začít   屎 exkrement

shì (ve 4. tónu)

是 být   事 záležitost   士 voják   市 trh   世 generace

Z toho je krásně vidět, že když řeknete samotnou čínskou slabiku bez kontextu, tak to moc nic neznamená. Spásou je až znak, který význam upřesní. Drtivá většina slabik jsou tedy takové děvečky pro kdekoho.

Homofonie – stejně jako v jiných jazycích – umožňuje nejrůznější jazykové hříčky. Podívejme se na obrat *wáng qián kàn*. Slovo *wáng* znamená „směrem k“, *kàn* je „dívat se na něco“. Slabika *qián* ovšem může znamenat buďto „vpředu“, nebo „peníze“. Celek tedy nabádá buďto: „Hled'te vpřed!“, nebo „Hled'te na peníze!“. Rozdíl se objeví teprve ve znakovém zápisu:

往前看   往钱看

Přízvuk – Mickey Mouse

Mám v úmyslu otrást vaší vírou v to, že čínština je poctivý tónový jazyk. Ona totiž není. Když Číňan mluví (rozuměj: standardní čínštinou), některé slabiky mají tón značně ošizený, a některé ho nemají dokonce vůbec. Jsou to slabiky nepřízvučné. Takže pokud chcete, aby vaše čínština měla jakýs takýs přirozený rytmus a spád, musíte podstoupit dvoufázové trápení.

Slovíčka se nejprve musíte naučit poctivě s tóny. Když ta slovíčka ale použijete ve větě, musíte jejich tóny tu i onde šidit. (Jak správně tušíte, to šizení má dosti komplikovaná pravidla).

Ještě se trochu zamysleme nad samotným termínem **přízvuk**. Intuitivně máte nejspíš za to, že přízvuk se pozná podle větší síly, a že to tak platí ve všech jazycích. Není divu – sami jazykovědci se dlouho domnívali, že pro přízvuk je rozhodující právě síla. Zkusíme na praktickém českém příkladu, jestli to tak funguje. Řekněte si nahlas následující dvě věty. Bedlivě pozorujte, jak zní přízvučné (tučné) slabiky:

Venku je teplo. (není tam zima)

*Venku **je** teplo.* (a ne že není, jak tvrdíš ty)

Vypadá to, že to s tou silou nebude celá pravda... Český přízvuk se vyjadřuje především pomocí výšky. A nejen český – i v jiných jazycích bývají pro přízvuk rozhodující právě změny výšky hlasu, případně délka slabiky. Síla je doprovodná. V každém jazyce si to ovšem zařídili trochu jinak – tak jako rajčata rostou v Číně i v Čechách, jenomže Češi je solí, kdežto Číňané sladí. Jestlipak v češtině využíváme pro vyjádření přízvuku délku? Odpověď zní: NE! Proč? Protože v češtině je délka využita jinak – potřebujeme jí přece k rozlišování významů: „*pata* x *pátá*“.

Je zajímavé, že výška, délka a síla fungují jako spojené nádoby: když jeden z nástrojů nefunguje, nastupují ostatní, aby ztrátu vykompenzovaly. Například budeme-li šeptat, zmizí opora v parametru výšky. Přízvuk a intonace jsou rázem v zapeklité situaci. Český mluvčí si ale pomůže takhle: co má být přízvučnější, to bude silnější (a i malinko delší). Můžete si to sami vyzkoušet:

Co to MÁŠ?

CO to máš?

Co TOMáš?

Pomocí stejných triků lze i čínštinou mluvit šeptem – a přesto vyjadřovat tóny!

Konečně se dostáváme k tomu, jak přízvuk funguje v čínštině. Zprvce lze říci, že přízvučné slabiky se natahují, kdežto nepřízvučné zkracují (čínština může, protože nic takového jako „*pata-pátá*“ nezná). Podobný jev – redukci nepřízvučných slabik – najdete i v angličtině. Vyslovíte-li následující větu jak náleží, nepochybně to uslyšíte:

A diplomat is a person who can tell you to go to hell in such a way that you actually look forward to the trip.

Vraťme se k naší větičce popisující teplotní poměry za oknem: vyvedená čínsky bude vypadat následovně: „Venku – velmi – teplo“: *Wàimian hěn rè.*

Venku je teplo. (není tam zima)

Wàimian hěn rè.

*Venku **je** (hrozně) teplo.* (a ne že není, jak tvrdíš ty)

*Wàimian **hěn** rè.*

Musíte mi zkrátka věřit, že se přízvučné (tučné) čínské slabiky kráááááááásně natahují. A co ještě? Můžeme hýbat s výškou a melodií slabik? Tam je to složitější – slabika musí respektovat tón, který má v křestním listu. Ach ouvej, vypadá to, že melodie věty je ve svěrací kazajce tónů... Jakési kejkle ale přece jenom provádět lze. Například slabiky *rè* a *wài* z výše uvedené teplotní větičky jsou obě ve čtvrtém, tedy klesavém tónu – a přece nezazní vždycky stejně. Když je slabika pod přízvukem, padá melodie dolů, řekněme, z patnáctého patra. Pokud je nepřízvučná, padá jenom ze čtvrtého. A kdyby na to přišlo, tak by mohla padat

dokonce jen ze zvýšeného přízemí! Takzvaný fígl je v tom, že mluvčí může měnit svislé rozpětí, ve kterém se tónové křivky realizují. Představte si nafukovací balónek. Dejme tomu, že na něm bude Mickey Mouse. Čím více balónek přifouknu, tím bude Myšák vyšší a tlustší. Přízvučná slabika má pěkně vyvedený, neošizený tón (Myšák je 1. vysoký, 2. tlustý). Nepřízvučná slabika má tónovou křivku nevýraznou, krátkou a takříkajíc „splácnutou“ (Myšák je 1. malý, 2. hubený).

Existují dokonce slabiky, které nemají vůbec žádný tón. Analytické hlavy jistě odhalí, že jsou dva možné důvody: a) balónek byl nafouknutý, ale někdo ho vyfoukl (slabika v kontextu řeči o tón přišla); b) na balónku není žádný Myšák (slabika žádný tón nevlastní).

Takže ta kazajka má přece jen trochu povolené šněrování...

Větná intonace – na krásné modré Žluté řece

To šněrování je povolené ještě v něčem. Představte si větu jako zvlněný drát (neodbytní vlnicí činitelé jsou samozřejmě tóny). Libovolné úseky drátu můžeme zároveň podle potřeby naklánět, postrkovat nahoru či dolů při zachování příslušných vlnek a kudrn. Těmito zásahy lze vyrábět křivky větných intonací. Celková melodická křivka čínské věty bývá přirovnávána k mořským vlnám (*waves* – větná intonace), na nichž se čeří drobné vlnky (*ripples* – tóny).

Suma sumárum vidíme, že zdánlivá krutovláda tónů je nakonec značně benevolentní. Nepochybně ku prospěchu věci – absolutistická moc *ripples* by vedla ke značné melodické kostrbatosti (kerá je příznačná např. pro „pochtivě“ tónovou vietnamštinu). Ze závěrečného rozhodnutí, zda čínština je či není zpěvná, se alibisticky vyvlékám. Pouze jsem se pokusila – s průhlednou zaujatostí – umožnit jistý vhled a snést některé argumenty PRO. Zkuste se v jejich světle zaposlouchat do řeči nějakého Číňana – ovšem bude-li to na tržišti či v restauraci, bohužel sotva uslyšíte standardní čínštinu. Máte tedy aspoň důvod udělat si výlet do Pekingu.